

Prvý (k)rok s Kunsthalle LAB

Fem(ínist) Fatale, foto: Martin Marenčin

Výstavný priestor *Kunsthalle LAB* vznikol v roku 2014 rekonštrukciou priestorov bývalej predajne *Diele* (neskôr pobočka mobilného operátora *Orange*) na prízemí *Domu umenia* v Bratislave. Prvýkrát po rokoch fakticky komerčného využívania tohto exponovaného priestoru v centre hlavného mesta sa jeho funkcia zmenila na non-profitnú, verejnú galériu súčasného vizuálneho umenia. Ako súčasť novovzniknutej bratislavskej *Kunsthalle*, ktorej hlavné výstavné priestory s rozlohou cca 2000 m² sú situované na dvoch podlažiach vo vnútri budovy, sa vízia a koncepcia *LAB*-u niesla od začiatku striktnie v duchu zamerania na aktuálne umenie a zároveň medzinárodné prostredie. Predstava o tom, čo by tento priestor mal reprezentovať a traktovať, vychádzala aj z jedinečnej „architektúry“ výkladovej výstavnej siene. Dnes je to práve rok, keď priestor *Kunsthalle LAB* i celá bratislavská *Kunsthalle* spustila svoju činnosť a otvorila brány širokej verejnosti. Je zrejme otázkou, či toto — naďalej pomerne krátke — obdobie stačí na prvé bilančovanie, ale bezmála osem výstav a viac ako 20 tisíc návštevníkov (na výstavách a podujatiach *LAB*-u) sa už javí byť jednoznačne nastavenou a nasledovania hodnou trajektóriou. Dramaturgia vol'by výstavných titulov pritom stavia paralelne na niekoľkých kritériách, ktoré buď vychádzajú z poslania a zamerania inštitúcie typu *Kunsthalle* ako takej, alebo sústredujú pohľad na špecifika výstavného priestoru typu „window gallery“ a s tým spojených aspektov (vzťah verejného a poloverejného priestoru, vysoký potenciál site-specific projektov, zapojenie interaktivity ako prostriedku komunikácie s publikom a pod.). Názov solitérneho výstavného priestoru vyjadruje ambíciu a cieľ laboratória súčasného umenia. S príbuzným konceptom experimentovania, resp. experimentálnej prezentácie umenia, či už na priestorovej alebo projektovej báze, sa stretávame v mnohých zahraničných, často už etablovaných múzeách umenia. Akousi alternatívou, ktorú poznáme aj z nášho prostredia, môže byť priestor typu „project room“. Ten spravidla predstavuje tvorbu začínajúcich autorov, aktuálne podoby a stratégie vizuálneho umenia, ako aj rôzne experimentálne a procesuálne formy v multimedialných presahoch. *Kunsthalle LAB* chce byť skrátka

miestom dynamickej, živej prezentácie a reflexie toho najaktuálnejšieho, čo súčasná vizuálna scéna prináša. Výber výstavných projektov pritom nie je striktnie generáčne limitovaný. Vodidlom je skôr aktualita na úrovni tém, foriem a nových médií umenia. Ako príklad možno uviesť pilotnú výstavu rakúskeho sound-artistu Karla Salzmana, ktorou *LAB* spustil svoju výstavnú činnosť v septembri 2014. Autor sa so svojím projektom prihlásil do medzinárodnej výzvy, ktorú sme zverejnili začiatkom tohto roka. V našom prostredí neznámy a možno povedať mladý či začínajúci autor predstavil sériu zvukovo-kinetických objektov minimalistického až puristicko-technického razenia. Výstava sa stretla s veľmi pozitívnym ohlasom a so záujmom z radov odborníkov i verejnosti. Javilo sa pritom pomerne odvážnym, uviesť nový výstavný priestor v centre Bratislavy práve experimentálnou výstavou z oblasti sound-artu, ktorý na Slovensku nielen že nemá prílišné zázemie, ale ho (na rozdiel od ned'alekej

Viedne) ani nemožno študovať ako osobitý umelecký smer. Nasledovala krátka, no z pohľadu bežnej galerijnej praxe rovnako experimentálna výstava poľsko-maďarského umeleckého dua Elektro Moon Vision. Ich projekt tak isto vybrala kurátorská komisia *Domu umenia / Kunsthalle Bratislava* (ďalej *KHB*) spomedzi prihlášok do medzinárodnej výzvy. Spočíval v interaktívnej inštalácii elektronického obrazu do výkladov galérie. Simulované „oči“ kamier sa otáčali za okoloidúcimi na ulici a navodzovali dojem sledovania a zaznamenávania ich pohybu. Výstavný priestor pritom zostal prázdny a výstava na výkladoch fungovala len vo večernom režime. Témou sa tu stala pretrvávajúca, skryte mocenská a manipulatívna povaha verejného priestoru s odkazom na známe orwellovské sledovanie, stratu súkromia atď. Podnetom k výberu a realizácii projektu bola najmä kreatívna práca s lokalitou *LAB*-u ako miesta na pomedzí verejného a poloverejného priestoru, ako aj netradičná forma interaktívnej svetelnej inštalácie.

Milan Mikula: Diele (Predobraz) Latentná rekapitulácia štýlov, foto: Martin Marenčin

Jeauk Kang: Thinguniverse, foto: Martin Marenčin

Sezónu 2014 sme uzavreli výstavou svetoznámeho, dnes už „značkového“ rakúskeho sochára Erwina Wurma. Kurátor Juraj Čarný vybral na prezentáciu dve už existujúce diela — objekt vychýleného auta a video. Obe diela odľahčeným spôsobom referovali o instabilite až fluidnosti všednej reality, resp. jej individuálneho vnímania. Výstava mala podľa očakávaní veľký divácky úspech. Ukázala, že je v našich silách a kompetenciách na Slovensku prezentovať hviezdy svetového formátu na náležitej úrovni a že my sami sa v tomto kontexte postupne stávame relevantným partnerom. V prípade výstavy Wurma bolo mimoriadne zaujímavým sledovať reakcie publika, ktoré sa vrstvlili od zaujatia na úrovni zábavnej vizuálnej atrakcie vo výklade, až po hlbšiu recepciu filozofického odkazu diel. Z pohľadu prevádzky *Kunsthalle LAB* išlo o prvú skúšku vystavenia nadrozmerného diela, ako aj medzinárodnej spolupráce na produkcii výstavy.

Invariant site-specific prístupu k priestoru *LAB-u* predstavil samostatnou výstavou domáci autor Milan Mikula, rovnako zapojený do medzinárodnej výzvy. Jeho inštalácia na výkladoch i vo vnútri výstavného priestoru bola v podstate komentárom histórie, resp. pamäti miesta — bývalej predajne s umením *Diele*. Mikula premenil rozmerné výklady galérie na pestrofarebnú reklamnú plochu na spôsob obchodu ohlasujúceho zvyčajne zľavu či výpredaj tovaru, ale s podvrátnym obsahom kontextov dejín a teórie umenia. Interaktívne objekty, inštalované vo vnútri, zasa jednotlivito odkazovali na vybrané štýly (-izmy) z nedávnej histórie umenia, na ich nevyhnutný vznik a zánik v toku dejín. Subverzívno-múzejná expozícia tak na jednej strane oživovala pamäť miesta, na druhej upozorňovala na jej neaktuálnosť až ideovú vyprázdnenosť.

Na priame oslovenie zo stany *KHB* reagoval juhokórejský výtvarník Jeauk Kang so svojou kresliarskou performanciou *Thinguniverse*. Počas dvojtyždňovej rezidencie — doslova intenzívneho „pobývania“ vo výstavnom priestore zachytával najrôznejšie predmety, ktoré mu priniesli, či inak sprístupnili návštevníci. Biele steny galérie sa postupom dní zaplňali jednoduchými, skicovitými kresbami predmetov a k nim priradenými menami ľudí. Hoci výsledkom bola jedinečná (bezo zvyšku neopakovateľná) monumentálna nástenná kresba — „vesmír vecí“, omnoho zaujímavejšou sa ukázala byť samotná interakcia autora s divákmi. Pohotovité kresby predmetov na stenách slúžili ako stopy či odtlačky ich stretnutí, ktoré sú však podľa východného učenia len akýmsi „prachom vo vetre“. Je potešujúce, že si tento špecifický participatívny výstavný projekt našiel minimálne tol'ko divákov, koľko kresieb pokrylo steny *LAB-u*, od podlahy až po strop.

Späť do Európy nás priviedli dve nasledujúce, zhodou okolností „dámske kolekcie“. Päť umelkýň talianskeho pôvodu pod titulom *Premeny energie* predstavilo putovný projekt zameraný na duchovné podoby energie v súčasnom multikultúrnom svete a spôsobe života. Výstava prezentovala hybridné médiá v spektre od zvukovej inštalácie po nájdený a manipulovaný elektronický obraz. Druhým výrazným kurátorským projektom, ktorému dominovali ženské autorky, bola česko-slovenská zostava *Fem(inist) Fatale*. Nešlo pritom o prvý výstavný počín na tému feminizmu v našom prostredí, ale prvý deklarovanne feministický, ktorý spomedzi zastúpených integroval aj dvoch mužov. V pozitívnom význame iritujúci tematický záber, domáce kolektívne zastúpenie, ako aj mediálna rozmanitosť prilákali nadštandardný počet návštevníkov aj počas letného obdobia. Výstava sa tešila aj mimoriadnemu mediálnemu ohlasu. Ukázalo sa, že dispozične nevel'ký priestor *LAB-u* dokáže plnohodnotne prezentovať kolektívne kurátorské prehliadky súčasného umenia a konkurovať tak etablovaným adresám.

Nateraz poslednou realizovanou výstavou spomedzi prihlásených je kolektívny projekt nemeckých autorov s názvom

Psychogeografická križovatka. Štyria autori z Hamburgu v ňom predstavujú celkom nové diela inšpirované mestom Bratislava a osobitne priestorom *LAB-u*. Zdrojom ich realizácií sa stalo či už panelové sídlisko Petržalka, miestny automobilový závod Volkswagen alebo lokálny hudobný underground. V interakcii s obyvateľmi mesta a konkrétnymi lokalitami vznikla kolekcia multimediálnych inštalácií a objektov (so zapojením svetla, zvuku, elektronického obrazu alebo *in situ* nájdených predmetov), pričom súčasťou otvorenia výstavy bola aj participatívna hudobná performance priamo na ulici. Opäť ide o model site-specific výstavy, ktorá na rôznych úrovniach integruje lokálne prostredie a presahuje tak fyzické hranice výstavného priestoru.

Ukazuje sa, že aj za relatívne krátke obdobie jedného roka je možné vytvoriť a zabehnúť novú, dúfajme, že postupne aj medzinárodne vyhl'adávanú adresu prezentácie súčasného vizuálneho umenia. V najbližších termínoch predstavíme o čosi klasickejšie, no rovnako kvalitné samostatné výstavy slovenského umeleckého dua Nika Oblak & Primož Novak, českej sochárky slovenského pôvodu Pavly Scerankovej či tiež českého autora Krištofa Kinteru. Je zrejme, že kl'účový potenciál a jedinečnosť priestoru *Kunsthalle LAB* tkvie v jeho interakcii s okolitým verejným priestorom a vytrvalým vstupovaním do živej kultúry mesta. Prostredníctvom

výkladov a ich prekračovania smerom do širšieho verejného priestoru je tu šanca ukázať, že vizuálne umenie dávno nie je akosi uzavretou a nečitateľnou entitou, ale že naopak chce a vie komunikovať, participovať na veciach verejných, kreatívne sa podieľať na tvorbe mestskej kultúry ako takej.

V tomto duchu sú nastavené aj početné multizánrové sprievodné aktivity *KHB*, ktoré približujú domáci i zahraničný kontext umenia formou prednášok, diskusií, autorských prezentácií, kurátorských sprievodov atď. V prípade *LAB-u* sa žiada zdôrazniť aj významnú rolu mediátorov, ktorí sú špeciálne školení, aby záujemcom podávali v spolupráci s kurátormi a teoretikmi umenia, ako aj s autormi kompetentný a prít'azlivý výklad výstav a diel. Úroveň komunikácie s divákmi a oblasť galerijnej edukácie považujeme popri kvalite výstavných titulov za fundamentálnu funkciu inštitúcie. Smerom k domácejmu prostrediu a publiku je to najmä snaha v maximálnej miere otvárať a sprístupňovať súčasné umenie na rôznych úrovniach. Smerom k zahraničiu je to ambícia prezentovať, komunikovať a ponúkať to najlepšie, čo doma máme, na export a najmä vybudovať perspektívnu medzinárodnú spoluprácu. Pevne dúfame, že druhým (k)rokom *KHB* spolu s *LAB-om* bude jeho začlenenie medzi sledované a vyhl'adávané „venues“ práve na tomto poli. ■ Nina Vrbanová

Erwin Wurm: Všetko je inak, foto: Martin Marenčin